

Karacaođlan

Onaylayan Administrator
Cuma, 25 Mayýs 2007

Â 1606' dođduđu, 1679'da ya da 1689'da Â¶ldÄ¼dÄ¼ sanýlmaktadyr. Yapamy Ä¼stÄ¼ne kesin bilgi yoktur. BugÄ¼ne deđin ya inceleme ve araþtýrmalara gÄ¼re 17.yy'da yapamyptýr. Nereli olduđu Ä¼stÄ¼ne deđibik gÄ¼rÄ¼pler Ä¼ne sÄ¼rÄ¼lmÄ¼ptÄ¼r. Kozan Dađy yakýnýndaki BahÄ¼še ilÄ¼sesinin Varsak (Farsak) kÄ¼yÄ¼nde dođduđunu sÄ¼ylerler. Bazýlarý da Osmaniye ili DÄ¼ ilÄ¼sesinin Farsak kÄ¼yÄ¼nde dođduđunu sÄ¼ylerler*. Gaziantep'in Barak TÄ¼rkmenleri de, Kilis'in Musabeyli bucađynda yapayan Ä¼tavuþlu TÄ¼rkmenleri de onu kendi apiretlerinden sayarlar. Bir baþka sÄ¼ylentiye gÄ¼re Kozan'a bađlý Feke ilÄ¼sesinin GÄ¼kÄ¼še kÄ¼yÄ¼ndendir. Batý Anadolu'da yapayan KarakeÄ¼sili apireti onu kendinden sayar. Mersin'in Silifke, Mut, GÄ¼lnar ilÄ¼selerinin kÄ¼ylerinde, o yÄ¼reden olduđu ileri sÄ¼rÄ¼lÄ¼r. Bir menkýbeye gÄ¼re de Belgrad lý olduđu sÄ¼ylenir. Bu kaynaklardan ve þiirlerinden edinilen bilgilerden Ä¼ýkarýlan, onun Ä¼þukurova'da dođup, yÄ¼renin TÄ¼rkmen apiretleri arasýnda yapadyđdyr.

Â

Â Adý bazý kaynaklarda Simayil, kendi þiirlerinden bazýsýnda ise Halil ve Hasan olarak geÄ¼ser. Akþehirli Hoca Hamdi Efendi'nin anýларыna gÄ¼re Karacaođlan yetim bÄ¼yÄ¼dÄ¼. Ä¼þirkin bir kýzla evlendirilmek, babasý gibi Ä¼mÄ¼r boyu askere alýnmak korkusu ve o sýralarda Ä¼þukurova'da derebeyi olan Kazanođullary ile arasýnýn aÄ¼ýlmasý sonucu genÄ¼þ yaþta gurbete Ä¼ýktý. kardeþini de yanýnda gÄ¼tÄ¼rdÄ¼dÄ¼nÄ¼, Bursa'ya, hatta Ýstanbul'a gittiđini belirten þiirleri vardýr. Yine bu þiirlerinden anlaþ gÄ¼re, Bursa'da ev bark sahibi oldu, evlat acýsý gÄ¼rdÄ¼. Anadolu'nun Ä¼þeþitli illerini gezdiđi, Rumeli'ye geÄ¼stiđi, Mýsýr ve Trablus'a gittiđi de sanýlýyor. Yapamýnýn bÄ¼yÄ¼k bir bÄ¼lÄ¼mÄ¼nÄ¼ Ä¼þukurova, Maraþ, Gaziantep yÄ¼relerinde geÄ¼irdi.

Â

Â Dođum yeri gibi, Ä¼lÄ¼m yeri de kesin olarak bilinmemektedir. Þiirlerinden, Ä¼þok uzun yapadyđy anlaþýlmaktadyr. Hoca Hamdi Efendi'nin anýларыna gÄ¼re Maraþ'taki Cezel Yaylasý'nda doksan altý yapýnda Ä¼lmÄ¼ptÄ¼r. En son bulgulara gÄ¼re ise mezar ÝÄ¼sel'in Mut ilÄ¼sesinin Ä¼þukur kÄ¼yÄ¼ndeki Karacaođlan Tepesi denilen yerde olduđu sanýlmaktadyr.

Â

Â Karacaođlan Osmanlý Devleti'nin iktisadi bunalýmlar ve iÄ¼ karýþýklýklar iÄ¼inde bulunduđu bir Ä¼sađda yapamyptýr. Þiirinin k bÄ¼yÄ¼dÄ¼dÄ¼ gÄ¼Ä¼sebe toplumunun gelenekleri ve iÄ¼inde yapadyđy, yurt edindiđi dođa oluþturur. GÄ¼neydođu Anadolu, Ä¼þukurova, Toroslar ve Gavurdađlary yÄ¼relerinde yapayan TÄ¼rkmen apiretlerinin yapayýþ, duyup ve dÄ¼þÄ¼nÄ¼þ Ä¼zelliði kipiði ile birleþerek Ä¼þýk edebiyatýna yepyeni bir sÄ¼yleyip getirir. Anadolu halkýnýn 17.yy'da Ä¼sektiđi acýlar, gÄ¼Ä¼sebe yapay yokluklary, Ä¼þileleri, Ä¼saresizlikleri, þiirinde yer almaz.

Â

Â Þiirlerindeki insana dÄ¼nÄ¼klÄ¼dÄ¼nÄ¼n Ä¼zÄ¼nde belirgin olan tema dođa ve apktýr. Ayrýlýk, gurbet, sýla Ä¼zlemi, Ä¼lÄ¼þi þiirinin bu bÄ¼tÄ¼nselliði iÄ¼inde beliren baþka temalardýr. Duygulanýplarýný gerÄ¼sekÄ¼si biÄ¼simde dile getirir. DÄ¼þÄ¼ndÄ¼ aÄ¼þýk, anlaþýlýr bir dille ortaya koyar. Acý, ayrýlýk, Ä¼lÄ¼þm temalarýný iþlediði þiirlerinde de bu Ä¼zelliði gÄ¼ze Ä¼sarpar. DÄ¼þ gerÄ¼seþe yaslanýr. Ä¼þýkþ noktasy yapamýþlyktýr. Ona gÄ¼re, kipi yapadyđy sÄ¼rece yapamdan alabileceklerini almalý, gÄ¼ eðlendirmelidir. Yapama sevincinin kaynađy gÄ¼zele, sevgiliye ve dođaya olan tutkunluđudur. GÄ¼zelleri, yiđitleri Ä¼ver, dert on bildiði dađlara seslenir. Lirik sÄ¼yleyibinin Ä¼zÄ¼nde, halkýnýn duyup ve dÄ¼þÄ¼nÄ¼þ Ä¼zellikleri gÄ¼rÄ¼lÄ¼r.

Â

Â GÄ¼Ä¼sebe yapamýnýn vazgeÄ¼silmez bir parÄ¼sasý olan dođa, onun þiirinin baþlýca temalarýndan biridir. Yapadyđy, gezip gÄ¼ yÄ¼relerin dođasýný gÄ¼rkemli bir biÄ¼simde dile getirir. Dost, kardeþ bildiði, sevgiliyle ep gÄ¼rdÄ¼dÄ¼, iÄ¼ iÄ¼še yapadyđy bu iÄ¼sin sadece bir mekan olmaktan Ä¼tedir. Þiirinin baþka Ä¼nemli bir temasý olan apkýn varoluþu, dođadaki benzetmelerle gÄ¼zelleþir. Onunla yapayan sevinÄ¼þ, onun getirdiði acý dođa ile paylaþýlýr. Sevgili, þiirinde dođanýn ayrýlmaz bir parÄ¼sasýdyr.

Â

Â Þiirlerinde yer yer sýla Ä¼zlemi ve Ä¼lÄ¼þm temasýna da rastlanýr. Sevidiđinden, ilinden, obasýndan ayrý dÄ¼þÄ¼þÄ¼ Ä¼zler getirir, yakýnýr. Ä¼lÄ¼þm de, ayrýlýk ve yoksullukla ep tuttuđu bir derttir.

Â

Â Dođa temasýnýn yaný sýra þiirinin asýl odak noktasýný oluþturan apk/sevgili kavramýný, Ä¼þýk þiirinin geleneksel kalýplary dý ele alýr. Onun iÄ¼sin sevgili, dÄ¼þlenen, bin bir hayal ile var edilen, ulaþýlmazlýđýn umutsuzluđuyla adýna tÄ¼rkÄ¼ler yakýlan b varlýk deđildir; dođa ve insan iliþkileri iÄ¼indedir. Onu, yapamdan ve bu iliþkilerden soyutlamadan verir.

Â

Â Ýlk kez onun þiirinde sevgililerin adlarý sÃ¶ylenir: Elif, Anþa, Zeynep, HÃ¼rÃ¼, DÃ¶ndÃ¼, DÃ¶ne, Esmâ, Emine, Hatice...Karacaoðlan bunlarýn kimine bir pýnar babýnda su doldururken, kimine helkeleri omuzunda suya giderken, kimine de yayýk yayýp halý dokurken gÃ¶rÃ¼p vurulmuþtur. GÃ¶nlÃ¼ bir gÃ¼zel ile eylenmez, bir kiþiye baðlanmaz. UÃ¶sÃ¼rÃ¼k, onun duyduðu dÃ¼nyasýnýn þiirsel sÃ¶yleyiþine yansýyan en belirgin yanýdýr. Erotizm, þiirine sevmek ve seviþmek olgusuyla yansýr. Kanlý-casus sevgili, cinsellik motifleriyle daha da belirginleþir, þiirinde etkileyici bir biÃ¶imde yer eder. Onun sevgiye ve kadýna bakýþ aÃ¶sÃ¼sÃ¼yÃ¼nÃ¼n Ã¶zÃ¼ þiirine yenilik getirir ve bu gelenek iÃ¶nde etkileyici bir Ã¶zellik taþýr. Tanrý kavramý ve din temasý þiirinde Ã¶nemlice bir tutmasa bile, bu konudaki yaklaþýmýyla da kendi þiir geleneðine yine deðþik bir bakýþ aÃ¶sÃ¼sÃ¼yÃ¼nÃ¼n getirmiþ ve sonraki kuþaklar Ã¼zÃ¼nÃ¼ etkileyici yÃ¶nlendirici olmuþtur.

Â

Â Karacaoðlan yapadýðý Ã¶þaðda yetiþmiþ þaþka saz þairlerinin tersine, dil ve Ã¶lÃ¶sÃ¼ bakýmýndan Divan Edebiyatý'nýn etkisi kalmýþtýr. GÃ¼neydoðu Anadolu insanýnýn o Ã¶þaðdaki gÃ¼nlÃ¼k konuþma diliyle yazmýþtýr. Kullandýðý ArapÃ¶þa ve FarsÃ¶þa sÃ¶zcÃ¼klerin sayýsý azdýr. YÃ¶resel sÃ¶zcÃ¼kleri ise yoðun bir biÃ¶imde kullanýr. Deyimler ve benzetmelerle halk þiirinde kendine Ã¶zgÃ¼ bir þiir evreni kurmuþtur. Bu da onun þiirine ayrý bir renk katar. Bu sÃ¶zcÃ¼klerin bir Ã¶þaðunu halk dilinde yaþayan biÃ¶imiyle, sÃ¶yleniþlerini bozarak ya da anlamlarýný deðþtirerek kullanýr.

Â

Â Karacaoðlan, halk þiirinin geleneksel yarým uyak dÃ¼zenini ve yer yer de redifi kullanmýþtýr. Hece Ã¶lÃ¶sÃ¼sÃ¼nÃ¼n 11'li (6+5) ve 8'li (4+4) kalýplarýyla yazmýþtýr. Bazý þiirlerinde Ã¶lÃ¶sÃ¼ uygunluðunu saðlamak iÃ¶sin hece dÃ¼þmelerine baþvurduðu da gÃ¶rÃ¼lÃ¼r. Mecaz ve mazmÃ¼nlara Ã¶kÃ¶þa baþvurmasý, sÃ¶yleyiþini etkili kýlan Ã¶nemli Ã¶ðelerdir.

Â

Â Þiirsel sÃ¶yleyiþinin Ã¶nemli bir Ã¶zelliði de, halk þiiri tÃ¼rÃ¼ olan mani sÃ¶ylemeye yakýn olupudur. Kopmalar, semailer, vaþ ve tÃ¼rkÃ¼ler þiirleri arasýnda Ã¶nemlice yer tutar. Bunlarýn her birinde aÃ¶yk, anlabylýr bir biÃ¶imde, iÃ¶li ve Ã¶zÃ¼ bir sÃ¶yleniþ birliði kurmuþtur.

Â

Â Pir Sultan Abdal, Ã¶þyk Garip, KÃ¶roðlu, Ã¶ksÃ¼z Dede, Kul Mehmet'ten etkilenmiþ, þiirleriyle Ã¶þyk Ã¶mer, Ã¶þyk Hasan, Ã¶þyk Kuloðlu, Gevheri gibi Ã¶þaðdaþý þairleri olduðu kadar 18.yy ve þairlerinden Dadaloðlu, GÃ¼ndeþlioðlu, Beyoðlu, Deliboran'ý, 19. yy þairlerinden de Bayburtlu Zihni, Dertli, SeyranÃ¶, Zileli TalibÃ¶, RuhsatÃ¶, Þem'Ã¶ ve Yeþilabdal'ý etkilemiþtir. Daha sonra da gerek Meþrutiyet, gerek Cumhuriyet dÃ¶nemlerinde, halk edebiyatý geleneðinden yararlanan þairlerden R.T. BÃ¶lÃ¼kbabý, F.N. Ã¶amlýbel, K.B. Ã¶aðlar, A.K. Tecer ve C. KÃ¼lebi, Karacaoðlan'dan esinlenmiþlerdir.

Â

Â Þiirleri 1920'den beri araþtýrýlan, derlenip yayýmlanan Karacaoðlan'ýn bugÃ¼ne deðin, yazýlý kaynaklara beþ yÃ¼zÃ¼nÃ¼n Ã¼zÃ¼ þiiri geÃ¶miþtir.